

том как эмоционального интеллекта, так и исторического развития администрации.

Цель. Это исследование в основном направлено на определение уровней эмоционального интеллекта руководителей школ (три измерения эмоционального интеллекта: самосознание эмоций, выражение эмоций и сочувствие эмоциям других).

Метод. В настоящем исследовании используется модель описательного опроса, целью которой является описание ситуации в прошлом или существующей в настоящее время ситуации в ее собственных условиях. Население исследования состоит из руководителей школ, работающих в провинции Амасья в Турции. Выборка исследования состоит из 69 руководителей школ, работающих в Ташовском районе провинции Амасья. Анкета, разработанная Робертом Купером и Айманом Савафом, использовалась в качестве инструмента сбора данных, кото-

рый ограничен тремя способностями менеджеров, связанными с эмоциональным интеллектом.

Заключение. Согласно результатам исследования, проведенного с целью изучения уровня эмоционального интеллекта школьных администраторов, видно, что школьные администраторы достигли наилучшего уровня в том измерении выражения своих эмоций, которое является тремя измерениями эмоционального интеллекта. Соответственно, у школьных администраторов нет проблем с выражением своих чувств. Наблюдается, что они достигли продвинутого уровня в соответствии с осознанием своих чувств и осознанием чувств других.

Ключевые слова: чувство; интеллект; эмоциональный интеллект; уровень эмоционального интеллекта.

Одержано редакцією 21.01.2019
Прийнято до публікації 26.01.2018

DOI 10.31651/2524-2660-2019-1-275-279
ORCID 0000-0001-6015-9492

БЕЙЛІС Наталія Василівна,

аспірант кафедри педагогіки та управління освітою,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
e-mail: beylisnv@ukr.net

УДК 37.091.33:811.112.2:373.5(477)

ПЕРСПЕКТИВИ ОНОВЛЕННЯ ВИВЧЕННЯ УЧНЯМИ ЗМІСТУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА ЕТНОКУЛЬТУРНОМУ ПІДҐРУНТІ

У статті робиться акцент на тому, що одним з найважливіших векторів розвитку сучасної освіти є оновлення вивчення змісту іноземних мов за допомогою впровадження нових прогресивних методів навчання в сучасній школі. Також враховуються застосування етнокультурного знання як засобу навчання на уроках німецької мови в школах України в сучасних реаліях.

Особлива увага приділяється створенню спеціального комплексу нових способів діяльності у змісті іноземної (німецької) освіти, який вимагає реалізації уже в близькій перспективі та є актуальним.

Крім цього, провідним аспектам наукового дискурсу в наш час в контексті використання етнознань в освіті у вимірах входження України в загальноєвропейський освітній простір має надзвичайно велике значення. Воно інтегрує процеси, які не можна об'єднати в межах класичної освіти.

Ключові слова: іноземні мови; німецька мова; етнокультурні матеріали; етнокультурне підґрунтя; етнознання; етнокультурне середовище.

Постановка проблеми. За роки незалежності України етнокультурний компонент з'явився у навчально-виховному процесі вивчення іноземних мов (у контексті змісту, форм і методів, навчально-виховного середовища).

Водночас навчальна дисципліна "німецька мова" має значний етнокультурний освітній та виховний потенціал,

який у практиці недостатньо реалізується.

Це підтверджується загальними тенденціями педагогічних реалій, а також можна стверджувати, що учні у процесі вивчення німецької мови не виявляють достатньої готовності брати участь в міжкультурній комунікації, поділяти цінності іншомовної культури та презентувати свою національну культуру. Все це свідчить про те, що рівень якості знань з німецької мови учнями загальноосвітніх шкіл не є цілком задовільний.

Актуальність даної теми можна обґрунтувати великим попитом на оновлення вивчення змісту іноземних мов за допомогою впровадження етнознань як нових прогресивних методів навчання іноземних мов в сучасній школі. Питання організації наближеного етнокультурного середовища в навчальному процесі іноземних мов відносяться в даний час до числа актуальних проблем іншомовної освіти загальноосвітньої школи.

Навчання з використанням етнокультурних матеріалів на уроках німецької мови полегшує орієнтацію школярів в середовищі, наближеному до німецькомовного, а значить, сприяє адаптації учнів до культури німецькомовних країн.

Дана стаття являє собою огляд комплексу можливостей, щодо оновлення вивчення учнями змісту німецької мови за допомогою використання етнокультурних матеріалів.

Мета статті. Мета статті полягає в тому, щоб на основі історико-педагогічного аналізу охарактеризувати та висвітлити комплекс можливостей, щодо оновлення вивчення учнями змісту німецької мови на етнокультурному підґрунті для вдосконалення володіння нею.

Виклад основного матеріалу. Перспективи оновлення вивчення учнями змісту німецької мови на етнокультурному підґрунті зумовлені вимогами часу та вимогами до особистості як національно свідомого громадянина України, потребою розвитку національних якостей у школярів, які дають змогу зберігати етнічну ідентичність у полікультурному середовищі.

Більшість дослідників (Г. Френсіс, Д. Аронсон, Ф. Рігс та ін.) схиляються до думки, що етнічне – це вияв внутрішньої єдності культури як певного способу буття, або ж спосіб буття.

Разом з тим, Г. Лозко вважає, що купність певного народу детермінує його смислову, знакову ідентифікацію [6, с. 113] знань і уявлень про культуру, традиції, ідеали, цінності свого етносу, а також усвідомлення себе членом цієї спільноти, місця свого народу серед інших народів – це основа формування етнічної самосвідомості особи [4, с. 59].

Ціннісно-світоглядні орієнтири розвитку вітчизняної освіти вимагають перед усім появи на першому плані змістових характеристик її моделі, гуманізму, збагаченості цінностями української культури [3, с. 12].

Педагогічний досвід показав, що провідними тенденціями етнокультурного компонента сучасної освітньої системи в Україні в умовах реформування стали: ідеї збереження етнічної ідентичності особистості; забезпечення розвитку шкільної освіти на засадах поєднання сучасних та традиційних культурних цінностей етносу; впровадження національного компонента у зміст освіти.

За результатами аналізу змісту сучасної іншомовної освіти (німецька мова) з системних і культурологічних позицій

дозволили побачити цілий комплекс можливостей, щодо оновлення в контексті інтеграції України в європейський освітній простір. Йдеться, насамперед, про розширення таких компонентів змісту іншомовної освіти, як знання, способи діяльності, досвід емоційно-вольового ставлення до цінностей іншомовної (німецької) культури, досвід творчої діяльності на уроках та в позаурочний час, досвід гуманного спілкування іноземною (німецькою) мовою.

Роблячи акцент на змісті сучасних навчальних програм з німецької мови, не важко прийти до висновку, що вони мають достатньо великий потенціал для формування в учнів знань про цінності німецької культури. Так українські школярі вивчають особливості традицій і проведення свят у Німеччині, специфіку родинних цінностей, організації освітнього і виховного процесу в школах. Багато уваги українські учні приділяють історії та сучасності німецького спорту, якісно побудованій транспортній системі. Не залишаються поза увагою етнокультурні виховні традиції німецького народу, його звичаї, культура мовлення, обряди, ритуали.

Проте, перспективи є віддзеркалення у змісті, у програмах з німецької мови знань про освіту Німеччини і своєї країни як цілісний феномен (до складу якого входять і вища освіта з притаманними їй інноваційними для України характеристиками). Перспективними новими темами треба вважати такі, які висвітлюють наукові здобутки представників німецької науки, особливості економічного стану та розвитку Німеччини, її зовнішньої політики, торгівлі, побудови роботи соціальних служб, тощо.

Особливої уваги вимагає розширення у змісті відповідних програм, щодо знань про мистецтво німецького народу (особливо в етнокультурному аспекті).

Другий компонент змісту української іншомовної освіти – уміння та навички, в контексті Концепції «Нова українська школа» має найбільші можливості для модернізації.

Нами розроблено спеціальний комплекс нових способів діяльності у змісті іншомовної (німецької) освіти, який вимагає реалізації уже в близькій перспективі:

– навички щодо сприйняття та осмислення висловлювання на рівні самоцінних знань про німецьку культуру;

– уміння активно використовувати мовленнєво етноорієнтовані німецькомовні одиниці (лексичні, фразеологічні, граматичні);

– навички щодо пошуку національно-культурної специфіки мовленнєвої поведінки, звичаїв, норм, правил, соціальних умов і стереотипів німців;

– уміння бачити спільне й відмінне у німецькій та українській мовах і культурах;

– уміння цінувати українську культуру в процесі оволодіння німецькою мовою як оригінальним етнічним явищем;

– навички щодо розвитку засобами німецьких цінностей власного чуття (фонологічного, лексичного, граматичного, стилістичного);

– уміння аргументувати в ситуації комунікативної взаємодії фактами історії розвитку цінностей німецької етнокulturи;

– уміння щодо самоформування готовності до оволодіння змістом іншомовної (німецькомовної) культури;

– уміння демонструвати поважне ставлення до національного мовного колориту німецькомовних народів.

Формування в учнів зазначених вище способів діяльності вимагає синтезу особистісно орієнтованого і культурологічного підходів, підвищення психолого-педагогічної компетентності викладачів німецької мови.

Чільне місце в докорінній перебудові змісту іншомовної (німецькомовної) освіти українських учнів займає досвід їх емоційно-вольового ставлення до цінностей німецькомовної культури. Його формування залежить від наявності в навчальних програмах мистецькознавчого складника, передбачення ними емоційного переживання школярами німецької пісні, казки і музики. Все це зорієнтовує вчителя на побудову нетрадиційних уроків, які слід проводити в формі панування мистецьких цінностей (важливо, щоб учні самі опановували конкретні пісні і казки, німецьку класичну літературу загалом).

На особливу увагу заслуговує підвищення якості програм з німецької мови

до рівня засобів формування в учнів досвіду творчої діяльності. У перспективі вони повинні націлюватися їх до написання творів, есе, щодо елементів німецької культури, розробку сценаріїв театралізованих ситуацій за мотивами казок німецькомовних народів. Є сенс в орієнтації школярів на створення малюнків в етнокультурному контексті німецького образотворчого мистецтва.

Щоб навчитися спілкуватися німецькою мовою, потрібно засвоїти життєвий досвід даного етносу (німецькомовного народу), який передається з покоління в покоління в нормах моралі, традиціях, звичках, стереотипах поведінки за допомогою різних носіїв інформації, в тому числі етнокультурного знання.

Вивчення етнокультурних лексико-семантичних особливостей німецької мови в середньо освітніх закладах треба вводити крізь призму мовної картини світу на матеріалі аутентичних різножанрових творів та словників німецькою.

Особливу увагу, на нашу думку, слід звертати на формування у учнів на уроках німецької мови іншомовної компетенції, саме на етнокультурному підґрунті.

Вважаємо, що формування етнокомунікативної компетенції на уроках німецької мови виконує роль базової структурної одиниці у усвідомленні цінності німецької мови, необхідності удосконалювати знання скарбів німецькомовної культури, розуміння престижності оволодіння німецькою мовою, виробленні прагнення збагатити власне мовлення та розвитку відчуття німецької мови.

Аналізуючи дослідження К. Долінської, повністю погоджуємося з припущенням, що рівень етнокомунікативних умінь і навичок підвищиться, якщо:

1) навчання здійснювати на основі комунікативно-діяльнісного, функціонально-стилістичного, етнокультурного підходів;

2) в основу формування етнокомунікативних умінь та навичок покласти принципи етнопедагогіки;

3) навчання проводити на основі національно-культурних аутентичних текстів взірців різних типів, стилів і жанрів мовлення;

4) активно залучати інтерактивні та імітаційні методи навчання [2, с. 484].

М. Степико в своїх дослідженнях зауважив, що в радянській системі освіти увага, головним чином, зосереджувалась на зовнішній формі етнокультури (звичаї, обряди, ритуали тощо), залишаючи на обочині її носія – етнос [6, с. 251]. Сучасні ж дослідники цієї проблеми дотримуються думки, що життєвий досвід спільноти – це актуальне буття культури через людину – носія етнічності [5, с. 3].

Етнокультурне виховання сьогодні привертає до себе увагу все більшої кількості закладів освіти, педагогів-практиків, науковців, проте, як і раніше, залишається на рівні емпіричної самодіяльності, не використовується сповна, також, все багатство етнокультурного потенціалу на уроках німецької мови. Як правило, школи і окремі педагоги не часто пов'язують традиційність з сучасністю, не бачать перспективи подальшого розвитку, творчий пошук ентузіастів не аналізується належним чином, здобуте не узагальнюється педагогічною наукою [5, с. 292].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Можемо стверджувати, що етнокультурний компонент в навчанні учнів на уроках німецької мови в загальноосвітніх школах України з метою удосконалення володіння іноземною мовою використовується недостатньо. Підтвердженням цього є низький рівень володіння етнокультурними іншомовними знаннями більшості учнів, зокрема, та недостатній рівень володіння іноземною мовою школярами, загалом.

Водночас слід зазначити, що перспективи оновлення вивчення учнями змісту німецької мови на етнокультурному підґрунті свідчать про необхідність подальших пошуків на основі: а) розширення сфери застосування моделі етнокультурного виховання учнів засобами організації позакласної та позашкільної діяльності учнів у процесі вивчення німецької мови; б) поглиблення між предметних зв'язків інших дисциплін з німецькою мовою для утворення етнокультурного середовища у загальноосвітньому навчальному закладі; в) підвищення професійної компетентності вчителів німецької мови до формування етнокультурних цінностей школярів.

В основі оновлення вивчення учнями змісту німецької мови на етнокультурному підґрунті повинно лежати позитивне сприйняття учнями історичного минулого свого і німецькомовних народів, осмислення власних національних коренів, відродження і розвиток кращих народних традицій дружби, відносин, гостинності, поваги і визнання щодо німецькомовних народів.

Із зазначеного контексту робимо узагальнення, щодо важливості оновлення вивчення учнями змісту німецької мови на етнокультурному підґрунті.

Це необхідно тому, що занурення учнів у соціально-культурне середовище на уроках німецької мови шляхом постійного залучення у навчальний процес засобів етнокультурної тематики формує повагу до іншомовної культури, виробляє в особистості учнів розуміння духовних ідеалів та ціннісних орієнтацій німецькомовних народів та забезпечує їх власний розвиток.

Список бібліографічних посилань:

1. Білас Л. М. Виховання національної самосвідомості старшокласників у процесі вивчення іноземної мови: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07. / Ін-т пробл. виховання АПН України. Київ, 2005. 20 с.
2. Долінська К. Формування етнокомунікативної компетентності студентів у соціокультурному аспекті становлення мовної особистості. *Рідне слово в етнокультурному вимірі: зб. наук. праць*. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Дрогобич: Посвіт, 2013. 560 с.
3. Кучерявий О. Г. Стратегія розвитку педагогічної освіти в Україні: концептуальні положення. / за наук. ред. член-кор. НАПН України Л. Б. Лук'янової. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ: ТОВ «ДКС-Центр», 2016. 44 с.
4. Лозко Г. Етнологія України. Філософсько-теоретичні та етнорелігієзнавчі аспекти. Київ: Артєк, 2001. 304с
5. Маєвська Л. М. Етнокультурне виховання. Нормативно-правове забезпечення: Міжнародний та вітчизняний рівень (Методичні рекомендації до курсу «Основи етнокультурного виховання») Житомир: ЖДУ, 2007. 302 с.
6. Степико М. Буття етносу: витоки, сучасність, перспективи (філософсько-методологічний аналіз). Київ: Товариство «Знання», КОО, 1998. 251с.

References

1. Bilas L. M. (2005). Raising the national identity of senior pupils in the process of learning a foreign language (PhD dissertation) *Theses*. Kiev: Institutes of education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (in Ukraine).
2. Dolinska K. (2013). Formation of ethno-communicative competence of students in the sociocultural aspect of the formation of a linguistic personality. *Native word in the ethno-cultural di-*

- mension: a collection of scientific works. Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko. Drohobych: Enlightenment (in Ukr.).
3. Kucheriaviy O. H. (2016). In L. B. Lukianova (Ed.). *Strategy of Pedagogical Education Development in Ukraine: Conceptual Provisions*. Kiev: DKS-Center Ltd (in Ukr.).
 4. Lozko H. (2001). *Ethnology of Ukraine. Philosophical-theoretical and ethno-religious aspects*. Kyiv: Artek (in Ukr.).
 5. Maievska L. M. (2007). *Ethnocultural education. Normative-legal support: International and national level. (Methodical recommendations for the course "Fundamentals of ethnocultural education")*. Zhytomyr: ZHDU (in Ukr.).
 6. Stepyko M. (1998). *Genesis of the ethnic group: origins, modernity, perspectives (philosophical and methodological analysis)*. Kyiv: Society "Knowledge", COO (in Ukr.).

BEILIS Natalia,

Post-Graduate Student of Pedagogy and Education Management Department
Vasyl Stus Donetsk National University

PERSPECTIVES OF UPDATING STUDYING BY PUPILS OF THE CONTENTS OF GERMAN ON THE ETHNO-CULTURAL BASIS

Abstract. *Introduction.* The article emphasizes the fact that one of the most important vectors of the development of modern education is the renewal of the study of the content of foreign languages through the introduction of new advanced teaching methods at a modern school. It also takes into account the use of ethno-cultural knowledge as a means of learning German at Ukrainian schools in modern realities.

In addition, the main aspects of scientific discourse in our time in the context of the use of ethnic knowledge in education in terms of the entry of Ukraine into the European educational space are extremely important. It integrates processes that can not be united within the limits of classical education.

The purpose of the article is to characterize and highlight a complex of possibilities on the basis of historical-and-pedagogical analysis, in relation to updating pupils' study of the content of the German language on an ethno-cultural basis in order to improve its possession.

The following general scientific methods were used in the work: analysis and synthesis, comparison and generalization method, with the help of which general conclusions were made.

Results. Prospects for updating pupils' study of the content of the German language on an ethno-cultural basis indicate the need for further searches on the basis of: a) expansion of the scope of the model of pupils' ethno-

cultural education by means of organizing pupils' extracurricular activities in the process of studying the German language; b) deepening of the connections of other disciplines in German to form an ethno-cultural environment in a general educational institution; c) increasing German teachers' professional competence to the formation of ethno-cultural values of schoolchildren.

Originality. The novelty of this article is an overview of a set of possibilities for updating studying by pupils of the contents of German through the use of ethno-cultural materials.

Conclusions. We can argue that the ethno-cultural component in the teaching of pupils at German lessons at secondary schools of Ukraine with the aim of improving the command of a foreign language is not enough. This is confirmed by the low level of knowledge of the ethno-cultural foreign language knowledge of the majority of pupils, in particular, the lack of knowledge of the foreign language by schoolchildren, in general.

Keywords: foreign languages; the German language; ethno-cultural materials; ethno-cultural basis; ethno-knowledge; ethno-cultural environment.

Одержано редакцією 21.01.2019
Прийнято до публікації 28.01.2019